

De basis voor het verdragsrecht: het wettelijke ouderdomspensioen.

Deel 2 - Hoogte, vrijwillige verzekering en verdere bijzonderheden.

f. Vaststelling van de hoogte van het pensioen

f.1. Rechten voortvloeiend uit de AOW

Naar nationale regeling bestaat op grond van de AOW recht op:

1. Een AOW-pensioen (artt. 7 en 9 AOW).

Er bestaat een bruto-AOW-pensioen voor gehuwden (tevens samenwonenden onder bepaalde condities), en een hoger pensioen voor ongehuwden. Beide pensioenen zijn afgeleid van het Nederlandse netto-minimum loon: resp. per maand 50% en 70% van het maandelijks netto-minimumloon. Op de maximale bedragen voor volledig verzekerden wordt een korting wegens niet-verzekerde jaren toegepast (art. 13 AOW): 2% per jaar. Dat verlies van verzekerde jaren ontstaat door wettelijke verhoging van de aanvangsleeftijd voor verzekering, wat in het bijzonder voor emigranten met een niet-volledige opbouw van AOW ongunstig kan uitvallen, maar heeft na discussie in het parlement niet geleid tot compensatie voor dit verlies. De Nederlandse rechtspraak over het verlies van AOW-opbouw in de beginperiode (15-17 jarige leeftijd), mogelijk te typeren als een verlies aan eigendomsrechten, is nog niet volledig uitgekristalliseerd. De VBNGB neemt zich voor daar actie aan te gaan besteden zo er juridische mogelijkheden blijken te zijn.

2. **Een eventuele partnertoeslag** (artt. 8 en 9 AOW). Artikel 8 bepaalt dat de pensioengerechtigde die voor 1 januari 2015 is gehuwd en voor die datum recht heeft op ouderdomspensioen en van wie de echtgenoot jonger is dan de pensioengerechtigde leeftijd, overeenkomstig de bepalingen van de AOW recht heeft op een toeslag, tenzij, met inachtneming van [artikel 11](#), het inkomen uit arbeid of overig inkomen van die echtgenoot meer bedraagt dan de volledige bruto-toeslag. Duidelijk is dat het recht op toeslag voor nieuwe gevallen vanaf 1 januari 2015 niet meer toegekend wordt. Artikel 9 bepaalt dat de totale bruto-toeslag gelijk is aan het gehuwdenpensioen. Artikel 8 lid 2 stelt dat indien niet meer aan de voorwaarden voldaan wordt men de toeslag voor altijd kwijt raakt. Daar zijn echter uitzonderingen op die vooral betrekking hebben op wisselende inkomsten van de partner. Bij de inkomensvoorwaarden waaronder een toeslag wordt verkregen, en de hoogte van de toeslag, speelt niet alleen het inkomen van de jongere partner een rol, maar onder omstandigheden ook dat van de pensioengerechtigde zelf (artikelen 10 en 12). In beginsel bestaat er geen recht op toeslag indien men buiten Nederland woont, maar dat wordt opgeheven in art. 8a voor (onder meer) in de EU wonenden.
3. **Een vakantie-uitkering** die in mei plaatsvindt. De hoogte is afgeleid van de het toegekende gehuwden- of ongehuwdenpensioen en de eventuele partnertoeslag.
4. **Een overlijdensuitkering.** Aangezien dat geen pensioen is in de zin van Vo883/2004 laat ik dat verder buiten beschouwing.

Inkomensondersteuning in aanvulling op het ouderdomspensioen wordt op basis van art. 33a AOW toegekend. Dit bedraagt in 2017 25,56 € per maand bij een volledig

AOW-pensioen. Evenredige korting vindt plaats bij een lager AOW-pensioen. Die inkomensondersteuning is voor emigranten afgedwongen door de SBNGB in proefprocedures tegen niet-exporteerbaarheid van de voorganger: de MKOB.

f.2. Hoogte van ouderdomspensioenen in grensoverschrijdende situaties

In grensoverschrijdende situaties binnen de EU/EER/Zwitserland mag een betrokkene krachtens artikel 50 Vo883/2004 geen financieel nadeel ondervinden van een berekening of herberekening. Uitgangspunt in artikel 52 is dat een lidstaat rekening houdt met alle verzekerde tijdvakken in alle lidstaten. Is het voor de aanvrager financieel voordeliger als tijdvakken uit de lidstaten die geen uitkering toekennen of deze intrekken, niet worden meegerekend? Dan zijn de lidstaten die wel een uitkering gaan toekennen verplicht die tijdvakken buiten beschouwing te laten. Dit staat in artikel 50, lid 2. In de tweede plaats moeten alle lidstaten waar de betrokkene verzekerd is geweest, een nieuwe berekening maken zodra een andere lidstaat alsnog een uitkering toekent of een eerder toegekende uitkering intrekt. Dit staat in artikel 50, lid 4. Artikel 52 Vo883/2004 beschrijft hoe de bevoegde organen van de lidstaten de pensioenen moeten vaststellen als iemand in meerdere lidstaten verzekerd is geweest en dus in meerdere lidstaten een aanvraag voor een dergelijke uitkering heeft ingediend.

De vaststelling van de genoemde pensioenen bestaat uit drie stappen: 1. De lidstaat beoordeelt de aanvraag volgens de nationale wetgeving en stelt dan het autonome pensioen vast. 2. Vervolgens stelt de lidstaat een pro rata-uitkering vast. 3. De lidstaat vergelijkt dan de uitkomsten van het autonome pensioen en de pro rata-uitkering en kent het hoogste bedrag toe aan de aanvrager.

Voor het autonome pensioen rekent een lidstaat uit waar iemand recht op heeft volgens de nationale wetgeving. Voor Nederland betekent dit dat wordt bepaald of iemand bijvoorbeeld recht heeft op een AOW-pensioen. Bij het autonome pensioen houdt een lidstaat dus geen rekening met tijdvakken vervuld in andere lidstaten en de verzekeringsfictie van artikel 51, lid 3.

Voor het ouderdomspensioen hoeft een lidstaat alleen het autonome pensioen te berekenen, indien dit even hoog is als of hoger is dan het pro rata-pensioen, wat gebruikelijk het geval zal zijn. Het AOW-ouderdomspensioen staat daartoe vermeld in bijlage VIII, deel 1. De ouderdomspensioenen van veel andere lidstaten staan echter niet vermeld in dit deel van de bijlage.

Krachtens art. 54 lid 5 Vo883/2004 hoeft de pro-rata berekening van het pensioen ook niet te worden toegepast indien tijdvakken geen rol spelen bij de berekening van de uitkeringen, mits die regelingen in deel 2 van bijlage VIII vermeld worden. Voor Nederland spelen tijdvakken van verzekering wel een rol, maar in 15 andere lidstaten komen pensioenen voor waarbij dat niet het geval is.

De SVB hanteert echter het beleid (Beleidsregel SB2151) dat zij nog wél een dubbele berekening uitvoert ten aanzien van de toeslag voor de jongere partner voor zover er samenloop bestaat tussen deze toeslag en een buitenlandse wettelijke uitkering welke is gebaseerd op tijdvakken van verzekering van die partner. Indien de SVB de hoogte van de toeslag in die situatie uitsluitend zou bepalen aan de hand van het nationale recht zou er sprake zijn van dubbele korting op de toeslag, namelijk korting wegens niet verzekerde jaren en korting in verband met de inkomsten die de jongere partner op basis van die buitenlandse tijdvakken ontvangt. Door de hoogte van de toeslag vast te stellen aan de hand van

de pro rata berekening als bedoeld in artikel 52, lid 1 van Vo883/2004 treedt dit nadeel niet op, aangezien artikel 54 lid 1 verbiedt een aldus berekende uitkering te anti-cumulieren met een andere uitkering van gelijke aard. In de praktijk betekent dit dat een buitenlandse wettelijke uitkering niet in mindering wordt gebracht op de AOW-toeslag.

De wijze waarop de pro-rata berekening in zijn werk gaat zal ik toelichten in andere columns over pensioenen. In beginsel komt het neer op het vaststellen van de periode dat men in een bepaalde lidstaat verzekerd was als aandeel van het totaal van verzekerde periodes in de lidstaten vermenigvuldigd met een theoretisch bedrag aan uitkering als waren voor alle periodes bij elkaar in die bepaalde lidstaat verzekerd geweest.

g. Overgangsvoordelen AOW

Aangezien de AOW op 1 januari 1957 in werking is getreden, zou voor het jaar 2007 niemand aanspraak kunnen maken op een volledig pensioen. Om deze situatie op te lossen, is in de artikelen 55 en 56 AOW een overgangsregeling getroffen, volgens welke de jaren tussen de 15e verjaardag van de verzekerde en 1 januari 1957 met verzekerde jaren uit hoofde van de AOW worden gelijkgesteld, mits de verzekerde na zijn 59ste zes jaren in Nederland heeft gewoond, hij in Nederland blijft wonen en Nederlander is.

Op basis van artikel 57 AOW zijn twee Koninklijke Besluiten tot stand gekomen op grond waarvan de in artikel 56 AOW gestelde nationaliteits- en wooneisen onder bepaalde voorwaarden terzijde kunnen worden gesteld. Het betreft hier het Besluit gelijkstelling niet-Nederlanders met Nederlanders (KB 605) en het Besluit gelijkstelling van wonen buiten het Rijk met wonen binnen het Rijk (KB 632).

SVB Beleidsregel SB1051 bepaalt dat de artikelen 55 en 56 AOW opgenomen wooneisen ter verkrijging van het recht op de nationale overgangsvoordelen niet met een beroep op artikel 7 Verordening (EG) nr. 883/2004 terzijde kunnen worden gesteld. Dit blijkt uit het EHvJ arrest Winter-Lutzins. De nationaliteitseis van artikel 56 AOW en de nationaliteitseisen in de op artikel 57 AOW gebaseerde Koninklijke Besluiten kunnen opzij worden gezet uit hoofde van de in internationale regelingen opgenomen discriminatieverboden naar nationaliteit. In verband met ontwikkelingen in de rechtspraak van het EHvJ is dit gegeven mede van belang geworden voor gezinsleden en nabestaanden van personen die vallen onder de werkingssfeer van Vo883/2004 en de overeenkomsten die tussen de EU en enkele derde landen zijn afgesloten. In het bijzonder naar aanleiding van arresten van het EHvJ Cabanis Hallouzi, heeft de SVB voor dergelijke gezinsleden en nabestaanden het volgende beleid ontwikkeld in SB 1052. De nationale overgangsvoordelen AOW worden ook toegekend aan gezinsleden en nagelaten betrekkingen, voor zover zij voldoen aan de wooneisen van de artikelen 55 en 56 AOW. De gezinsleden en nagelaten betrekkingen aan wie de nationale overgangsvoordelen AOW zijn toegekend, kunnen deze exporteren binnen de EU. Artikel 3, onder e, van het Besluit gelijkstelling van wonen buiten Nederland met wonen in Nederland, verschaft aan Nederlanders het recht toegekende overgangsvoordelen over de gehele wereld te exporteren. De nationaliteit van het gezinslid of de nagelaten betrekking wordt voor de toepassing van deze bepaling met de Nederlandse gelijkgesteld zolang deze zich beweegt binnen de grenzen van de territoriale werkingssfeer van Vo883/2004.

Gezinsleden en nagelaten betrekkingen van Marokkaanse, Algerijnse, Tunesische en Turkse werknemers moeten op dezelfde wijze als een Nederlander worden behandeld

(SB1053). Dit geldt zolang de werknemers en hun gezinsleden of nagelaten betrekkingen in de EU wonen. Zij komen dus evenzeer, ongeacht hun nationaliteit, voor de nationale overgangsvoordelen in aanmerking voor zover zij voldoen aan de wooneisen van de artikelen 55 en 56 AOW. Tevens kunnen zij de overgangsvoordelen binnen de EU exporteren. Uit het arrest van het EHvJ van 3 oktober 1996 (Hallouzi), wordt door de SVB evenwel afgeleid dat zodra de werknemer en/of het gezinslid of de nagelaten betrekking zich buiten de EU vestigt, de verplichting tot gelijkstelling van de nationaliteit tot een einde komt. De toegekende overgangsvoordelen kunnen dus niet worden geëxporteerd buiten het grondgebied van de EU. Uit het EHvJ arrest Mesbah kan worden afgeleid dat voor de invulling van het begrip 'gezinsleden' in de overeenkomsten met Algerije, Marokko en Tunesië niet zonder meer kan worden teruggevallen op de definitie van dat begrip zoals opgenomen in art. 1.i.1 van Vo883/2004 (SB2166). Het begrip gezinslid wordt aldaar gedefinieerd als degene die in het desbetreffende nationale socialezekerheidsstelsel als zodanig wordt beschouwd. Nu deze wijze van definiëring niet kan worden gevolgd, dient de SVB een ander aanknopingspunt te hanteren ter beantwoording van de vraag welke personen voor de doeleinden van de overeenkomsten met Algerije, Marokko en Tunesië als gezinsleden kunnen worden aangemerkt. Het gekozen aanknopingspunt is dat van de feitelijke omschrijving van categorieën van familieleden in artikel 2 Richtlijn 2004/38/EG. Deze bepaling wordt uit pragmatische overwegingen naar analogie toegepast. Aldus vallen onder het begrip gezinsleden de verwanten en aanverwanten van de werknemer in opgaande en neergaande lijn voor zover zij tot zijn huishouden behoren. Dit beleid geldt niet ten aanzien van gezinsleden van Turkse werknemers, ter aanduiding waarvan ingevolge artikel 1, onderdeel a) van Besluit 3/80 van de Associatieraad EEG-Turkije de definitie

geldt zoals vervat in artikel 1, onder f, i van Vo1408/71.

Zie voorts paragraaf i, Bijzonderheden in Vo883/2004 voor Nederland i.v.m. de toepassing van de AOW, waar voor grensoverschrijdende situaties bijzondere bepalingen voor Nederland in de bijlage XI Vo883/2004 zijn opgenomen die mede betrekking hebben op de wijze van (niet)-toepassing van overgangsvoordelen in grensoverschrijdende situaties.

h. Vrijwillige verzekering

h.1. Algemeen in verband met de AOW

De artikelen 35 en 38 AOW regelen de mogelijkheid om na het einde van de verplichte verzekering deze op vrijwillige basis voort te zetten voor een periode van maximaal 10 jaren of bij aanvang van de verplichte verzekering tot 'inkoop' over te gaan van de achterliggende niet verzekerde periode (SB1043). Voor verschillende groepen uitkeringstrekkers met een Nederlandse uitkering, vooral arbeidsongeschikten en ANW-gerechtigden, geldt de maximale termijn van 10 jaren niet. De SVB legt deze uitzonderingsbepalingen zo uit dat tijdvakken waarin een gewezen verzekerde behoort tot een van de aangewezen categorieën niet meetellen voor de termijn van tien jaar. Indien de echtgenoot of de inwonende minderjarige kinderen deelnemen aan de vrijwillige verzekering past de SVB deze regel ook toe als de gewezen verzekerde zelf niet deelneemt aan de vrijwillige verzekering (SB1257).

De inkoopregeling uit artikel 38 AOW over een achterliggende periode vanaf de aanvangsleeftijd AOW geldt onder de conditie dat men ten minste vijf jaar verplicht verzekerd is geweest ingevolge de [artikelen 6](#) of [6a](#) AOW, en voor zover men in die achterliggende periode niet onderworpen is geweest

aan een buitenlandse wettelijk verplichte ouderdomsverzekering. Degene wiens verplichte verzekering voor het bereiken van de aanvangsleeftijd is beëindigd, wordt geacht niet verplicht verzekerd te zijn geweest gedurende de periode voorafgaand aan het bereiken van de aanvangsleeftijd. De SVB hanteert bij de toepassing van artikel 38 AOW eveneens het beleid dat zij geen premies heft over tijdvakken waarvan wegens de geleidelijke verhoging van de pensioenleeftijd bij voorbaat vaststaat dat deze niet worden meegerekend bij de berekening van het ouderdomspensioen (SB1275).

De financiering van de vrijwillige verzekering blijkt uit het Besluit Wfsv. De door de verzekerde te betalen premie is een percentage van het jaarlijkse premie-inkomen (wereldinkomen). Het premiepercentage is in 2017 17,9%, gelijk aan dat van de verplichte verzekering. Er is een minimumpremie van 10% van de maximumpremie. De maximumpremie is in 2017 € 5267.

Bij de toekenning van het AOW-deel in de standaardheffingskorting wordt slechts de algemene heffingskorting in beschouwing genomen, anders dan bij verplicht verzekerden.

Bij de vaststelling van het feitelijk premie-inkomen neemt de SVB de premies van buitenlandse particuliere inkomensdervingsverzekeringen op gelijke wijze in aanmerking als de premies voor buitenlandse wettelijke inkomensdervingsverzekeringen (SB1046). Eerstbedoelde premies zijn als uitgave voor inkomensvoorziening aftrekbaar van het premie-inkomen. Omdat daarmee het eindresultaat gelijk is aan de situatie waarin premies voor wettelijke inkomensdervingsverzekeringen op het inkomen worden ingehouden, maakt de SVB voor de inkomensvaststelling geen onderscheid tussen de particulier betaalde premies en de wettelijke verzekeringspremie.

Mijns inziens is de vraag of het stellen van een minimumpremie van 10% voor personen zonder of zeer weinig inkomen, en de wijze van berekenen van de heffingskorting, niet in strijd is met punt 42 het EHvJ arrest Van Pommeren-Bourgondiën, nu dit ongunstiger is dan bij verplicht verzekerden.

Besluit Wfsv art. 3.3.5. bepaalt dat de grondslag voor de bepaling van de premie bij inkoop berust op het bruto-minimumloon (inclusief vakantietoeslag) op tijdstip van aanvraag en de heffingskorting eveneens op tijdstip van aanvraag, weer slechts gebaseerd op de algemene heffingskorting. Voor inkoop van jaren waarin de vrijwillig verzekerde jonger was dan 23 jaar wordt daarbij uitgegaan van het op het moment van aanvraag geldende wettelijk minimum jeugdloon. De SVB hanteert het beleid dat zij voor elk te verzekeren kalenderjaar in de inkoopperiode uitgaat van de leeftijd die de vrijwillig verzekerde had op 1 januari van dat jaar (SB1046).

Het voordeel van de vrijwillige verzekering en inkoop is uiteraard dat men een hoger AOW-pensioen kan verkrijgen. Gegeven onder meer een veronderstelde levensverwachting, de huishoudenssituatie en een jaarlijkse rente kan men berekenen in welke gevallen het aangaan van vrijwillige verzekering financieel voordelig is: in het algemeen slechts bij lagere inkomens. Een berekeningsmodule op de website van de SVB heeft slechts betrekking op de te betalen premie en de inkoopkosten.

h.2. Aanvragen van vrijwillige verzekering AOW en herziening

De aanvraag voor vrijwillige verzekering AOW moet worden ingediend binnen een termijn van één jaar na beëindiging van de verplichte verzekering respectievelijk tien jaar na aanvang van de verplichte verzekering.

Voor personen jonger dan 17 jaar die op de dag na de dag waarop hun verplichte verzekering eindigt de dan geldende aanvangsleeftijd als bedoeld in artikel 7a van de AOW hebben bereikt, geldt voor de vrijwillige verzekering als bedoeld in artikel 35 AOW een uitzondering op de aanmeldtermijn van één jaar (SB1044). In verband met het beleid in SB1275 over de ingangsdatum van de vrijwillige verzekering AOW laat de SVB deze personen toe als zij vóór het bereiken van hun 18e verjaardag een aanvraag indienen. Artikel 35.1 AOW bepaalt dat de vrijwillige verzekering ingaat op de dag na de dag dat de verplichte verzekering is geëindigd. Door de geleidelijke verhoging van de pensioenleeftijd kan dit voor jongeren betekenen dat zij zich vrijwillig moeten verzekeren over tijdvakken die niet zullen meetellen bij de berekening van het ouderdomspensioen. Dit doet zich in ieder geval voor als de verplichte verzekering eindigt voor het bereiken van de 17-jarige leeftijd, aangezien het pensioen zal worden berekend over de 50 jaren voorafgaande aan de leeftijd van 67 jaar. Om deze reden wijkt de SVB van artikel 35, eerste lid AOW af indien de gewezen verzekerde op de dag nadat zijn verplichte verzekering is geëindigd nog niet de hoogste in artikel 7a AOW vastgelegde aanvangsleeftijd heeft bereikt. De SVB hanteert in dat geval het beleid dat de vrijwillige verzekering ingaat op de dag waarop de gewezen verzekerde die aanvangsleeftijd bereikt. Op deze wijze wordt voorkomen dat de gewezen verzekerde premie verschuldigd is over tijdvakken waarvan bij voorbaat vaststaat dat deze niet worden meegeteld bij de berekening van het ouderdomspensioen. De periode van maximaal tien jaar waarover men zich vrijwillig kan verzekeren, vangt aan op de dag waarop de vrijwillige verzekering ingaat in plaats van op de dag na de dag waarop de verplichte verzekering is geëindigd.

Uit het oogpunt van dienstverlening bevordert de SVB aanvragen voor bij de SVB bekende personen die potentieel het recht hebben om zich vrijwillig te verzekeren. Het betreft onder meer de volgende categorieën personen:

- de AOW-gerechtigde die Nederland metterwoon verlaat;
- de jongere echtgenoot van een persoon met een AOW-pensioen, indien de SVB verneemt dat deze met de pensioengerechtigde Nederland metterwoon verlaat;
- de gezinsleden die tot het huishouden behoren van degene die zich heeft aangemeld voor vrijwillige verzekering;
- personen die bij de SVB of bij het sociaalleverzekeringsorgaan van hun woonland een aanvraag om AOW-pensioen hebben ingediend binnen een jaar na het einde van hun verplichte verzekering.

De verantwoordelijkheid voor het indienen van een aanvraag blijft echter te allen tijde bij de betrokkene zelf berusten. De termijn van tien jaar die geldt voor de 'inkoop' vangt aan op het moment waarop betrokkene voor het eerst verzekerd wordt ingevolge de AOW. De SVB maakt hierbij geen onderscheid tussen verzekering op grond van artikel 6 AOW (ingezetenen en in Nederland werkenden) of artikel 6a (verzekerden op grond van verdrag e.d.) AOW.

Als een betrokkene zijn aanvraag indient na het verstrijken van de termijn van één respectievelijk tien jaar dan is hij in beginsel niet meer bevoegd tot deelname aan de vrijwillige verzekering (SB1044).

De SVB acht een termijnoverschrijding alleen verschoonbaar als sprake is van bijzondere omstandigheden op grond waarvan de betrokkene niet kan worden tegengeworpen dat hij zijn aanvraag niet tijdig heeft ingediend. Bij de beoordeling hiervan geeft de SVB overeenkomstige toepassing aan het

beleid dat is beschreven in SB1071 over bijzonder geval.

Ten aanzien van situaties waarin ten onrechte premies volksverzekeringen op het salaris of de uitkering zijn ingehouden over een tijdvak waarin de betrokkene niet verplicht verzekerd was hanteert de SVB het volgende beleid. Als de betrokkene redelijkerwijs in de veronderstelling kon verkeren verzekerd te zijn geweest kan een uitzondering worden gemaakt op de regel dat aanmelding voor vrijwillige verzekering binnen één jaar moet plaatsvinden. De veronderstelling dat er sprake van verzekering was dient dan door of namens betrokkene te worden geuit. Vrijwillige verzekering wordt aangeboden als de betrokkene aangeeft in het vertrouwen te hebben verkeerend over de litigieuze periode verzekerd te zijn geweest op basis van de onverplichte inhouding van premies volksverzekering. Indien de veronderstelling wordt geuit binnen één jaar nadat de (verplichte) premiebetaling is gestopt, kan eveneens voortzetting van de vrijwillige verzekering worden aangeboden.

Als niet daadwerkelijk premie is betaald, kan betrokkene zich ook niet beroepen op een veronderstelling deswege verzekerd te zijn geweest.

Het hiervoor beschreven beleid is mede van toepassing op lokaal aangeworven personeel werkzaam bij Nederlandse diplomatieke of consulaire posten in het buitenland en personen werkzaam bij de Nederlandse vrijwilligersorganisatie SNV. Deze personen zijn tot 1 januari 1998 ten onrechte verzekerd geacht door hun werkgever, het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In overleg met de SVB heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken deze situatie met ingang van 1 januari 1998 beëindigd en de betrokken personen hierover geïnformeerd. De SVB hanteert ten aanzien van deze personen als beleid dat zij tot 1 januari 1998 verzekerd worden geacht, voor

zover geen restitutie van de premieheffing heeft plaatsgevonden.

Voor werknemers die gedetacheerd zijn geweest door een van de vijf staatsuitleenbedrijven genoemd in het (tijdelijk) Akkoord tussen Nederland en Joegoslavië van 11 maart 1987 (Trb. 1987, 187) geldt in aanvulling op het hiervoor beschreven beleid het volgende. De door deze bedrijven gedetacheerde werknemers zijn op grond van artikel 36 van KB 164 en de Wet verduidelijking verzekerings- en premieplicht (Stb. 1998, 267) vanaf 1 januari 1989 niet verzekerd voor de volksverzekeringen. Omdat vanaf 1 januari 1989 niettemin premies volksverzekeringen zijn geheven, laat de SVB een korting op het AOW-pensioen of de toeslag achterwege voor tijdvakken vanaf 1 januari 1989 waarover ten onrechte premies zijn betaald. De SVB past deze regel slechts toe als geen premierestitutie heeft plaatsgevonden en geen sprake is van verzekeringsopbouw in Kroatië of Slovenië.

Indien aantoonbaar en doelbewust handelen of nalaten van betrokkene zelf ertoe heeft geleid dat deze in een positie is gekomen dat ten onrechte premies volksverzekeringen werden ingehouden, is het beleid van de SVB geen vrijwillige verzekering aan te bieden (zie ook de uitspraak van de CRvB van 10 december 1993). Zo gaat de SVB ervan uit dat personen die niet rechtmatig in Nederland verblijven dan wel in strijd met de Wet arbeid vreemdelingen arbeid in loondienst verrichten en om die reden niet verplicht verzekerd zijn, zich redelijkerwijs bewust moeten zijn van de onrechtmatigheid van hun verblijf of arbeid in Nederland. Derhalve kunnen deze personen aan onterechte inhouding van volksverzekeringspremies geen rechtens te honoreren vertrouwen van verplichte verzekering ontlenen, op grond waarvan de SVB de betrokkenen in weerwil

van het dwingendrechtelijke voorschrift inzake de aanmeldingstermijn tot de vrijwillige verzekering zou kunnen toelaten.

In artikel 38, eerste lid AOW is bepaald onder welke voorwaarden een verzekerde zich vrijwillig kan verzekeren over de achterliggende periode (inkoop). Hij kan zich alleen vrijwillig verzekeren voor zover hij in die achterliggende periode niet onderworpen was aan een buitenlandse wettelijk verplichte ouderdomsverzekering, die bij het bereiken van de daarin aangegeven leeftijd recht geeft op ouderdomspensioen.

Op het moment van vaststellen van het AOW-pensioen gaat de SVB er in beginsel van uit dat tijdvakken van vrijwillige verzekering terecht zijn ingekocht (SB1296). Als op dat moment echter blijkt dat er tijdvakken zijn ingekocht die de verzekerde op grond van artikel 38, eerste lid AOW niet mocht inkopen, dan hanteert de SVB het volgende beleid. De SVB honoreert de ingekochte tijdvakken als het vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel zich ertegen verzetten om deze tijdvakken niet in aanmerking te nemen. De SVB gaat ervan uit dat het vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel zich hier alleen niet tegen verzetten als de tijdvakken ten onrechte zijn ingekocht, omdat de verzekerde onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt. Hiermee sluit de SVB aan bij het beleid in SB1255 over het terugkomen van een beschikking betreffende de vaststelling van verzekerde tijdvakken.

Als de SVB bij het toekennen van een AOW-pensioen beslist om ingekochte tijdvakken niet te honoreren, dan restitueert zij de voor dat tijdvak betaalde premie aan de betrokkene. Omdat dit zich alleen voordoet als de betrokkene onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt, vergoedt zij daarbij geen wettelijke rente.

h.3. Vrijwillige ouderdomsverzekering en internationale situaties

De SVB heeft voorts een aantal beleidsregels geformuleerd voor internationale situaties binnen de EU waarvan de volgende van belang zijn voor vrijwillige verzekering.

Huwelijkse tijdvakken die de SVB op grond van bijlage XI Vo883/2004 in aanmerking kan nemen, mogen op grond van bijlage XI, Nederland, onder 2, e niet worden meegeteld voor de berekening van een AOW-pensioen als deze tijdvakken samenvallen met tijdvakken die in aanmerking kunnen worden genomen bij de berekening van pensioenrechten ingevolge de ouderdomspensioenregeling van een andere lidstaat dan Nederland, of met tijdvakken waarvoor de betrokkene een ouderdomspensioen ontvangt op grond van dergelijke wetgeving. De SVB past deze regel niet toe ingeval de tijdvakken die op grond van bijlage XI Vo883/2004 in aanmerking kunnen worden genomen, samenvallen met tijdvakken van vrijwillige of vrijwillig voortgezette verzekering vervuld krachtens de wetgeving van een andere lidstaat.

Ingeval een persoon reeds verplicht verzekerd is ingevolge de AOW en deze persoon in het huwelijk treedt met een niet verzekerde persoon kan laatstbedoelde persoon zich eveneens vrijwillig verzekeren op grond van de bijlage van Vo883/2004 (SB2155). In dat geval moet deze persoon binnen één jaar na sluiting van het huwelijk een verzoek om vrijwillige verzekering indienen. Een bijzondere situatie doet zich voor met betrekking tot de echtgenoten van werknemers uit landen die nieuw tot de Europese Unie toetreden, met uitzondering van Kroatië. Deze echtgenoten kunnen zich met ingang van die datum vrijwillig verzekeren op grond van XI Vo883/2004 maar zij zullen veelal niet van deze mogelijkheid afweten. Aangezien niet bekend is welke personen het betreft, kan de

SVB aan hen over de mogelijkheid van vrijwillige verzekering geen gerichte voorlichting geven. In verband hiermee hanteert de SVB het beleid dat zij de overschrijding van de aanmeldingstermijn niet tegenwerpt aan personen die zich aanmelden in het tweede jaar na de datum van toetreding. De SVB hanteert deze verlengde aanmeldingstermijn naar analogie van het bepaalde in artikel 87, vierde tot en met zevende lid van Vo. 883/2004.

Met ingang van 1 juli 2013 is Kroatië getreden tot de Europese Unie. Daardoor zijn in de relatie met Kroatië vanaf genoemde datum Vo883/2004, en Vo987/2009 en Vo1231/2010 van toepassing. Het bilaterale verdrag inzake sociale zekerheid met Kroatië kent - net als Vo883/2004 - de mogelijkheid dat de echtgenoot van een AOW-verzekerde zich vrijwillig verzekert voor de AOW en Anw. In geval de echtgenoot voor de toetreding van Kroatië tot de ouderdomspensioenregeling van een andere lidstaat dan Nederland, of met tijdvakken waarvoor de betrokkene een ouderdomspensioen ontvangt op grond van dergelijke wetgeving. De SVB past deze regel niet toe ingeval de tijdvakken die op grond van bijlage XI Vo883/2004 in aanmerking kunnen worden genomen, samenvallen met tijdvakken van vrijwillige of vrijwillig voortgezette verzekering vervuld krachtens de wetgeving van een andere lidstaat (SB2154).

Zie voorts de specifieke bepalingen 2.e, 2.g, 2.h en 2.i uit bijlage XI van Vo883/2004 waarin gerefereerd wordt aan vrijwillige verzekeringen die ik hierna behandel.

i. Bijzonderheden in Vo883/2004 voor Nederland i.v.m. de toepassing van de AOW

Nederland heeft een groot aantal bijzonderheden laten vastleggen voor de toepassing van de AOW in bijlage XI van Vo883/2004.

In 2a en 2b worden regels gesteld voor de behandeling van periodes die liggen voor de invoering van de AOW per 1.1.1957. Allereerst betreft dat de korting op de AOW van artikel 13 lid 1 van 2% op het bruto-pensioen per niet-verzekerd jaar.

2a) De korting als bedoeld in artikel 13, lid 1 van de AOW wordt niet toegepast voor kalenderjaren vóór 1 januari 1957 gedurende welke een rechthebbende die niet voldoet aan de voorwaarden voor gelijkstelling van deze jaren aan tijdvakken van verzekering:

- tussen zijn 15e en 65e jaar in Nederland heeft gewoond, of
- in een andere lidstaat heeft gewoond terwijl hij in Nederland werkte voor een in Nederland gevestigde werkgever, of
- in een andere lidstaat heeft gewerkt gedurende tijdvakken die onder het Nederlandse socialezekerheidsstelsel als tijdvakken van verzekering worden beschouwd.

In afwijking van artikel 7 van de AOW worden ook personen die uitsluitend vóór 1 januari 1957 overeenkomstig bovengenoemde voorwaarden in Nederland gewoond of gewerkt hebben, geacht recht te hebben op een pensioen.

2b) De korting als bedoeld in artikel 13, lid 1, van de AOW wordt ook niet toegepast op kalenderjaren vóór 2 augustus 1989 gedurende welke een gehuwde of gehuwd geweest zijnde persoon tussen zijn 15e en 65e jaar, wonende in een andere lidstaat dan Nederland, niet ingevolge bovengenoemde wet verzekerd was, voor zover deze kalenderjaren samenvallen met tijdvakken van verzekering die de echtgenoot van de betrokkene onder bovengenoemde wet heeft vervuld, of met kalenderjaren die op grond van punt a) in aanmerking moeten worden genomen, op voorwaarde dat zij in de betreffende periode gehuwd zijn gebleven.

In afwijking van artikel 7 van de AOW worden dergelijke personen geacht recht te hebben op een pensioen.

SVB Beleidsregel SB2154 preciseert dat voor 15-jarige leeftijd thans aanvangsleeftijd moet worden gelezen en voor 65^e jarige leeftijd de individueel bepaalde pensioneringsleeftijd AOW.

In 2a en 2b is dus vastgelegd dat in het AOW-pensioen bepaalde tijdvakken in aanmerking kunnen worden genomen zonder dat aan de voorwaarden van verzekering als bedoeld in artikel 7 AOW is voldaan. Dit betekent dat de SVB bij de toekenning van een pensioen dat op deze tijdvakken is gebaseerd, de minimale verzekeringsduur van een jaar op grond van artikel 7 AOW niet tegenwerpt.

2c) De korting als bedoeld in artikel 13, lid 2, van de AOW wordt niet toegepast op kalenderjaren vóór 1 januari 1957 gedurende welke de echtgenoot van een pensioengerechtigde, die niet voldoet aan de voorwaarden voor gelijkstelling van deze jaren aan tijdvakken van verzekering:

- tussen zijn 15e en 65e jaar in Nederland heeft gewoond, of
- in een andere lidstaat heeft gewoond terwijl hij in Nederland werkte voor een in Nederland gevestigde werkgever, of
- in een andere lidstaat heeft gewerkt gedurende tijdvakken die onder het Nederlandse socialezekerheidsstelsel als tijdvakken van verzekering worden beschouwd.

2d) De korting als bedoeld in artikel 13, lid 2, van de AOW wordt niet toegepast op kalenderjaren vóór 2 augustus 1989 gedurende welke de echtgenoot van een pensioengerechtigde tussen zijn 15e en 65e jaar, wonende in een andere lidstaat dan Nederland,

niet ingevolge bovengenoemde wet verzekerd was, voor zover deze kalenderjaren samenvallen met tijdvakken van verzekering die de pensioengerechtigde onder die wet heeft vervuld, of met kalenderjaren die op grond van punt 2 a), in aanmerking moeten worden genomen, op voorwaarde dat zij in de betreffende periode gehuwd zijn gebleven.

2e) De punten 2 a), b), c) en d) zijn niet van toepassing op tijdvakken die samenvallen met:

- tijdvakken die in aanmerking genomen kunnen worden voor de berekening van pensioenrechten uit hoofde van de ouderdomspensioenwetgeving van een andere lidstaat dan Nederland, of
- tijdvakken waarvoor de betrokkene een ouderdomspensioen heeft ontvangen uit hoofde van dergelijke wetgeving.

Tijdvakken van vrijwillige verzekering onder het stelsel van een andere lidstaat worden niet in aanmerking genomen voor de toepassing van deze bepaling.

2f) De punten 2 a), b), c) en d) zijn uitsluitend van toepassing indien de betrokkene na het bereiken van de 59-jarige leeftijd gedurende zes jaren in een of meer lidstaten heeft gewoond en alleen zolang hij in een van die lidstaten woonachtig is.

2g) In afwijking van hoofdstuk IV van de AOW bestaat voor een in een andere lidstaat dan Nederland woonachtige persoon wiens echtgenoot verplicht verzekerd is op grond van die wet, de mogelijkheid zich vrijwillig te verzekeren op grond van genoemde wet, voor die tijdvakken gedurende welke de echtgenoot verplicht verzekerd is.

Deze mogelijkheid blijft bestaan wanneer de verplichte verzekering van de echtgenoot geëindigd is als gevolg van diens overlijden en

de overlevende echtgenoot uitsluitend een pensioen uit hoofde van de Algemene nabestaandenwet ontvangt. De mogelijkheid om vrijwillig verzekerd te blijven, eindigt in ieder geval op de dag waarop de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt. De voor bedoelde vrijwillige verzekering te betalen premie wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen betreffende de vaststelling van de premie voor vrijwillige verzekering op grond van de AOW. Indien echter de vrijwillige verzekering aansluit op een tijdvak van verzekering als bedoeld in punt 2 b), wordt de premie vastgesteld overeenkomstig de bepalingen betreffende de vaststelling van de bijdrage voor verplichte verzekering op grond van de AOW, waarbij het in aanmerking te nemen inkomen geacht wordt in Nederland te zijn ontvangen.

2h) De in punt g) bedoelde mogelijkheid staat niet open voor personen die verzekerd zijn op grond van de wetgeving inzake pensioenen of nabestaandenuitkeringen van een andere lidstaat.

2i) Personen die gebruik willen maken van de mogelijkheid van vrijwillige verzekering als bedoeld in punt g), moeten binnen een jaar nadat de voorwaarden voor deelname zijn vervuld een aanvraag indienen bij de Sociale Verzekeringsbank.

Ter nadere toelichting schrijft de CVA op deze bijlage dat in de onderdelen 2a en 2c van bijlage XI voor Nederland van Vo883/2004 een situatie is toegevoegd waarin geen korting op de AOW van een rechthebbende (onderdeel 2a) of zijn echtgenoot of echtgenote (onderdeel 2c) geldt voor kalenderjaren vóór 1957 waarin hij niet voldoet aan de voorwaarden voor gelijkstelling, te weten de situatie waarin hij in een andere lidstaat heeft gewerkt gedurende tijdvakken die volgens het Nederlandse socialezekerheidsstelsel als tijdvakken van verzekering worden gezien. Nieuw is de laatste alinea

van onderdeel 2e, dat bepaalt dat tijdvakken van vrijwillige verzekering in een andere lidstaat niet in aanmerking komen voor het bepaalde onder de onderdelen 2a tot en met 2d. Dit betekent dat de in de onderdelen 2a tot en met 2d opgenomen kortingen evenmin worden toegepast als het vrijwillige verzekeringstijdvakken betreft die zijn opgebouwd in een andere lidstaat.

Onderdeel 2i van bijlage VI, onder R, Nederland van Vo1408/71 is niet terugkomen in Vo883/2004. Hierin stond dat voor artikel 46.2 van Vo1408/71 uitsluitend de tijdvakken die iemand vanaf zijn vijftiende heeft vervuld (volgens de Nederlandse wetgeving) gelden als tijdvakken van verzekering. Hetzelfde blijkt uit artikel 13 van de AOW.

j. Overige

De artikelen 53 t/m 56 van Vo883/2004 bevatten anticumulatieregels en bijzondere regels voor de berekening van pensioenen.

Deze zullen van belang kunnen zijn in verband met de berekening van ouderdomspensioen in andere lidstaten, nauwelijks voor de berekening van de AOW. Ik behandel deze artikelen daarom in andere columns over nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. In art. 58 zijn regels gesteld voor de toekenning van aanvulling op een pensioen in geval van een minimumuitkering. Het schrijft voor dat de uitkering altijd minstens gelijk moet zijn aan het voor vergelijkbare uitkeringen geldende minimum in de lidstaat waar de betrokkene woont. Aangezien Nederland geen minimum AOW-pensioenen kent laat ik dit buiten beschouwing. De regels zijn wel van belang in andere lidstaten waar dit wel voorkomt, zoals in België, Frankrijk, Griekenland, V.K., Italië, Portugal, Spanje en Luxemburg.

Artikel 59 Vo883/2004 geeft regels voor herberekening van de pensioenen voor de lidstaten bij gewijzigde omstandigheden

die zowel kunnen voortkomen uit wijziging van de wetgeving van een lidstaat als uit wijzigingen in de persoonlijke situatie, onder verwijzing naar de methodiek van art. 52. Conjuncturele wijzigingen, bijv. aanpassing van de pensioenen aan de inflatie, blijven echter buiten beschouwing.

Artikel 60 Vo883/2004 heeft betrekking op bijzondere stelsels voor ambtenaren.

Verschillende EU-lidstaten kennen dergelijke bijzondere stelsels. In artikel 60 staat dat de meeste bepalingen van hoofdstuk 5 ook gelden voor deze bijzondere stelsels voor ambtenaren. De enige uitzondering hierop is artikel 51, lid 1 en 2. Dit artikel gaat over gelijkstelling van tijdvakken. Voor de samentelling van tijdvakken geven artikel 60, lid 2 en 3 speciale bepalingen. Voor Nederland heeft dit artikel geen betekenis, omdat Nederland geen bijzonder stelsel voor ambtenaren kent. Aanvullende regelingen op uitkeringen die in collectieve arbeidsovereenkomsten voor ambtenaren zijn vastgelegd, vallen niet onder de bijzondere stelsels. Aangezien deze niet (of nauwelijks, zie SB2151 voor de toeslag) van belang zijn voor de berekening van AOW-pensioen, laat ik die hier buiten beschouwing. Ze komen in andere columnbijdragen over de ANW en arbeidsongeschiktheid aan de orde. Voor de berekening van de ouderdomspensioenen van andere lidstaten zouden deze artikelen wel van belang kunnen zijn.

[Ga hier naar Deel 1 van deze Column](#), met de paragrafen a t/m g. Dat Deel 1 geeft een inleiding en gaat verder over de kring van verzekerden en de aanvraag.

[Ga hier naar de Overzichtspagina met alle Columns van Jan.](#)